

Elizabeth Barrett Browning

Visat núm. 5

(abril 2008)

per Dolors Udina

Quan el maig de 1845 Robert Browning va anar a visitar per primer cop Elizabeth Barrett, feia uns quants anys que ella vivia reclosa, com una invàlida, a casa de la seva família, sense més companyia que la dels seus germans i el gos *Flush*, i amb molt poca esperança d'una vida millor. Era ja una poeta consagrada que havia publicat un parell de llibres (*The Seraphs*, 1838, *Poems*, 1844) i gaudia d'una alta consideració en el món literari anglès. Cinc mesos abans de la visita, el jove poeta Browning li havia enviat una carta per expressar-li l'entusiasme que li havia provocat la lectura de la seva poesia i per demanar-li si podia anar-la a veure. Això va ser l'inici d'una extraordinària correspondència amorosa que, al llarg d'un any i mig, va aplegar 284 cartes d'Elizabeth i 287 de Robert.

Elizabeth Barrett Browning va néixer el 6 de març de 1806 al comtat anglès de Durham, i era la primera filla d'una família nombrosa. El pare, Edward Barrett, era un ric propietari de plantacions de canya de sucre a Jamaica i un home culte, despòtic i autoritari que tenia com a norma impedir la independència de cap dels seus fills. De molt petita, Elizabeth va aprofitar les classes que rebia un germà seu i va estudiar llatí i grec —disciplines reservades en aquella època únicament als nois—, i als catorze anys ja va escriure un primer poema, «La batalla de Mataró», del qual el seu pare va fer una edició de cinquanta còpies. Després d'una infància feliç i pròspera al camp, cap al 1820 se li comença a manifestar una salut precària de naturalesa incerta, però, sens dubte, relacionada amb una sèrie de desgràcies personals: una caiguda del cavall li lesiona la columna vertebral, mor la seva mare, el seu pare perd les plantacions juntament amb la fàbrica de rom a causa d'una revolta a Jamaica, cosa que obliga la família a traslladar-se a Londres; i poc temps després, la pitjor desgràcia: mor ofegat el seu germà preferit. A partir de llavors, Elizabeth comença la seva vida de reclusió al número 50 de Wimpole Street, on rep visites de diversos literats il·lustres i viu sempre acompanyada del seu *cooker spaniel*; la relació que va establir amb el qual va ser immortalitzada anys després per Virginia Woolf en l'entranyable novel·la *Flush*.

Els quaranta-quatre sonets són producte de la relació que es va iniciar en aquell venturós maig de 1845. A partir de la primera visita, Robert Browning va acudir puntualment cada setmana a veure Elizabeth i van anar establint una relació amorosa fins que, al setembre de l'any següent, van casar-se en secret (el pare d'ella no ho hauria permès mai) i pocs dies després van fugar-se per anar a instal·lar-se a Itàlia, primer a Pisa i després a Florència, on van dur una intensa vida literària. Allà va escriure la seva darrera obra, una novel·la en vers titulada *Aurora Leigh* (publicada el 1858), on descriu l'evolució d'una dona poeta, i que representa la primera obra en anglès en què la protagonista és la mateixa autora. Amb aquesta obra, Elizabeth Barrett passa a ocupar el lloc de la poeta anglesa més important del seu temps. Després d'un curt viatge a Anglaterra, on Elizabeth intenta aconseguir el perdó del seu pare sense èxit, i quan semblava que ja havia deixat enrere els problemes de salut, Elizabeth mor a Florència el dia 5 de juny de 1861.

Quan feia uns mesos que vivien a Pisa, Elizabeth va regalar a Robert els sonets que formen el recull

dels quals ningú no en sabia l'existència, i els quals, no és exagerat de dir, són un dels grans himnes a l'amor escrits per una dona. Des de la sorpresa inicial per l'amor que ell li manifesta, passant per la impossibilitat d'acceptar tanta felicitat, el temor de caure en el parany d'un amor immerescut, els dubtes d'una vida plena i la incertesa del futur, Elizabeth acaba acceptant un sentiment impossible d'ocultar i expressa amb profunditat el descobriment de l'amor per l'amor mentre, sonet a sonet, va cantant la joia immensa d'haver trobat l'amor que dóna sentit a la seva vida i la transforma. El 1850, un emocionat Robert Browning deia que «no gosava guardar-se per a ell els millors sonets escrits mai en qualsevol llengua de Shakespeare» i, per amagar que es tractava de la història d'amor entre ells dos, va fer publicar aquests sonets, en una edició no-venal, amb el títol de *Sonnets (translated) from the Portuguese*.

En els cent-cinquanta anys transcorreguts des de la seva publicació, els sonets han estat traduïts en nombroses ocasions (n'hi ha més de mitja dotzena de versions en espanyol), però mai no havien estat traduïts complets al català. Només Marià Manent n'havia versionat quatre, que si més no servien per fer-se una idea de l'esperit de l'obra. Per abordar la traducció d'aquests sonets, vaig decidir adaptar-me a l'estructura mètrica del sonet català, en decasíl·labs, però sense mantenir cap mena de rima. Em va semblar molt més important prioritzar el contingut del poema que centrar-me en la forma (victoriana) en què havia estat escrit. A banda d'aconseguir les deu síl·labes de rigor a cada vers (amb la imposició en mils casos d'haver de deixar de banda algun adjectiu de l'original), el criteri principal que ha guiat la traducció és expressar, amb paraules que no fossin estranyes a la meva experiència personal, les imatges i idees que Elizabeth Barrett va plasmar amb tanta eficàcia i precisió. Es tractava d'adaptar a la sensibilitat del segle XXI, a la nostra, uns poemes escrits fa gairebé dos segles. No em pertoca a mi dir fins a quin punt ho he aconseguit, però sí que puc dir que endinsar-me en la ment de la poeta, sonet rere sonet, per mirar d'expressar en el català d'ara la seva història d'amor ha enriquit i aprofundit la meva pròpia experiència.